

Коментарі
Київського національного університету імені Тараса Шевченка щодо
проекту висновку ГЕР про результати акредитаційної експертизи
освітньо-професійної програми
23090 Середня освіта (Історія),
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, спеціальність 014 Середня освіта

Університет висловлює вдячність експертній групі та галузевій експертній раді за ґрунтовний аналіз освітньої діяльності, що проводиться в межах ОПП «Середня освіта (Історія)», за позитивну оцінку програми та рекомендації щодо її розвитку.

Вважаємо за доцільне надати коментар щодо аналізу та рекомендацій ЕГ по окремих критеріях

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
Критерій 1. Проектування та освітні цілі програми	
<p>1.1 1) Мета в ОП 2022 – «Формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії базової та профільної середньої школи». Якщо на ОП реалізується підхід до визначення мети через вказівку на те, які компетентності на ній формуються, то доцільно вказати і на загальні компетентності, передбачені цією ОП. Тобто, наведене формулювання потребує розширення. Необхідно також уточнити термінологію. Так, Закони України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» не оперують термінами «базова та профільна середня школа» як в ОП, а використовують терміни «базова середня освіта», «профільна середня освіта», «заклади освіти». («заклад загальної середньої освіти – юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, що провадиться на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти; заклад освіти, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти – заклад загальної середньої освіти або заклад професійної, фахової передвищої чи вищої освіти, що провадить освітню діяльність на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти (ч. 4-5 ст. 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту»). Погоджуємось із ЕГ у тому, що «При наступних редакціях ОП варто оптимізувати зміст мети» (с. 4 Звіту ЕГ). Рекомендуємо вивчити вітчизняну практику щодо формулювання мети ОП з підготовки вчителя історії (ТНПУ http://surl.li/hmenj, СумДПУ http://surl.li/hmeok, ЛНУ http://surl.li/hmepq, тощо).</p> <p>2) Особливості ОП – «Проходження джерелознавчої практики в центральних державних архівних установах м. Києва, педагогічної практика в закладах загальної середньої освіти міста Києва». Погоджуємось із ЕГ у тому, що «такі практики є поширеними в ЗВО України та не є особливими» (с. 4 Звіту ЕГ). Проходження педагогічної практики на ОП за спеціальністю 014 Середня освіта – обов'язкова умова, а не особливість підготовки вчителів.</p>	<p>При формулюванні мети в новій редакції ОП буде уточнено її зміст. Термін професійні компетентності використано відповідно до Професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” , який затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України №2736-20 від 23.12.2020 р.</p> <p>2) Щодо зауваження стосовно того, що проходження практики не є особливістю ОП, звертаємо увагу членів ГЕР, що у рекомендованих для ознайомлення ОП інших університетів серед особливостей програми в ЛНУ наводиться «історико-краєзнавча, музейно-архівна та педагогічна практики», а в СумДПУ серед іншого зазначається, що ОП «передбачає проведення навчальної педагогічної практики в базовій <u>школі</u> та у літніх оздоровчих таборах, виробничої практики за профілем майбутньої професії».</p> <p>3) В документах КНУТШ, які визначають структуру опису ОП визначено, що в позиції «Ступінь ВО та назва кваліфікації» поряд з назвою ОП можуть зазначатися також назви вибіркового блоку. Така практика широко втілюється в описах ОП не зважаючи на вибіркового характер цих блоків, які часто мають значення для присвоєння професійної кваліфікації. Хоча звісно це не є принциповим моментом,</p> <p>Водночас ми не можемо погодитися із тим що «недоцільним також є і визначення в ОП додатково для цих вибіркового блоку – фахових компетентностей». КНУТШ у всіх своїх програмах передбачає що у випадку запровадження пропозиції вибіркового блоку в програмі у вигляді блоку необхідно описати які саме загальні та/або фахові компетентності будуть розвиватися у здобувача у разі вибору такого блоку, які саме додаткові результати навчання може опанувати здобувач якщо обере відповідний блок. Без такої фіксації пропозиція блокового вибору буде недоброчесною (незрозуміло навіть пропонується саме блок). Такий підхід затверджений в КНУТШ і він не суперечить жодним</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>3) У Профілі ОП в позиції «Ступінь ВО та назва кваліфікації» поряд з назвою ОП вказуються також назви двох вибіркового блоків, що не є доцільним, враховуючи характер цих блоків – «вибіркові». Недоцільним також є і визначення в ОП додатково для цих вибіркового блоків – фахових компетентностей (ФК – 21.1 і 22.2) та ПРН – 28.1-30.1 і 28.2-30.2.</p>	<p>нормативним документам.</p>
<p>1.2 В кабінет АС завантажено чотири рецензії на ОП, в яких не вказано дату, що не дає однозначного розуміння, на який варіант ОП вони надані. На сайті ЗВО ми не знайшли інших рецензій, Тобто, є відгуки лише від академічної спільноти (3 – від фахівців з історії, 1 – з педагогіки). Доцільно запитувати/ отримувати відгуки роботодавців (до прикладу, представників закладів післядипломної педагогічної освіти, директорів, вчителів історії закладів загальної середньої освіти). На це є прямі вказівки у Положенні про організацію освітнього процесу в КНУ п. 2.13-2.14 http://surl.li/cuabs Відсутність відгуків роботодавців у вільному доступі не дозволяє встановити ступінь врахування їх пропозицій в ОП та освітній діяльності на ОП.</p>	<p>1.2 Рецензентами на ОП виступили доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАНУ Віктор Даниленко, який на час відкриття програми у 2018 р. працював завідувачем кафедри в Національному педагогічному університеті імені М.П Драгоманова, він же рецензував нову редакцію ОП 2022 р. Також рецензентами були завідувачки кафедрами із Університету Григорія Сковороди в Переяславі, відповідно у 2018 р. доктор історичних наук, професор Валентина Молоткіна, а в 2022 р. доктор педагогічних наук, професор Наталія Онищенко. У описах ОП зазначається хто рецензував ОП. При відкритті програми до обговорення долучалися представники Національної Академії Педагогічних Наук України - академік НАПНУ Володимир Мельниченко; чл.-кор. НАПНУ Петро Шищенко; академік НАПНУ, професор кафедри новітньої історії України Анатолій Слюсаренко. Також в обговореннях ОП беруть регулярно участь вчителі, представники адміністрації шкіл міста Києва. Під час зустрічі з фокус групою роботодавців члени ЕГ мали можливість пересвідчитися, що саме директори шкіл, вчителі історії беруть участь в обговоренні ОП і які їх рекомендації враховані.</p>
<p>1.4 В ОП не вказано, вимоги яких документів враховано при її розробці (окрім «проекту стандарту спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» за першим (бакалаврським) рівнем та професійний стандарту за професіями «Вчитель ...»). У контексті аналізу розділу 6 ОП «Програмні компетентності» зазначимо, що орієнтиром наразі є наказ МОНУ «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів ВО» від 30.04.2020 № 584, які враховуються при розробці Стандартів ВО. Виходячи саме з цього наказу, очевидно, у перелік ЗК в ОП уведено ЗК12 «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності ...», що є позитивним. Згідно з цим наказом, «Перелік ЗК має містити 3-10», «Орієнтовна кількість СК, як правило, не перевищує 5-20 компетентностей», «Загальна кількість вимог становить 10-25 результатів навчання». В ОП перевищено максимальну кількість та усім показникам: ЗК – 12, ФК – 21 і 22 додатково до вибіркового блоку, ПРН – 27 та 28-30 додатково до вибіркового блоку, що саме по собі не є недоліком. У переліку ЗК враховано ті ЗК, які закріплені у Професійному стандарті</p>	<p>1.4 1) В описі ОП зазначено, які документи враховувалися безпосередньо при розробці ОП і підготовці нової редакції ОП. 2) Вказані Методичні рекомендації жодним чином не регулюють кількості ЗК, ФК і ПРН у освітніх програмах – вони обмежують укладачів стандарту, обмежують саме для того щоб укладачі програми могли доповнити вимоги стандарту своїми пропозиціями. Таким чином перевищення кількості ЗК, ФК і ПРН порівняно з вимогами Методичних рекомендацій в жодному разі не є недоліком. 3) Конкретний перелік компетентностей безумовно буде приведений у відповідність до стандарту за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) після його затвердження. ОП спрямована на підготовку вчителів історії для базового та профільного рівнів загальної середньої освіти як зазначено в меті ОП. 4) Рекомендації щодо уточнення формулювання ПРН будуть враховані в наступній редакції ОП. 5) Включення у переліки ФК та ПРН додаткових компетентностей та результатів навчання відповідно до вибіркового блоків є сталою практикою в КНУТШ (див. вище), а наявність таких додаткових</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>вчителя, що заслуговує на позитивну оцінку. Перелік ФК, проте, доцільно переглянути/уточнити зокрема щодо уникнення дублювання, наприклад, ФК15 «Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу» охоплює зокрема ФК18 «Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів» та ФК19 «Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу». Під час перегляду також уточнити, для якого рівня загальної середньої освіти здійснюється підготовка вчителя історії на ОП – базової або/та профільної? У меті ОП вказано і на базову, і на профільну, у переліку ФК – лише на базову (ФК15).</p> <p>Щодо ПРН3 «Знати та розуміти принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти», доцільно чітко вказати, про який предмет йдеться – історія. Щодо ПРН7 «Вміти розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей», варто акцентувати на «громадянські та соціальні компетентності» як ключову компетентність у формуванні якої історія як навчальний предмет відіграє особливу роль. Щодо ПРН9 «Добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів», необхідно вказати безпосередньо на історичну предметну компетентність. Недоцільним є включення у переліки ФК та ПРН додаткових компетентностей та результатів навчання до вибірових блоків 1 та 2.</p>	<p>ФК і РН не була перешкодою для визнання понад двох десятків програм КНУТШ при акредитації зразковими.</p>
<p>Рекомендації</p> <p>Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми *</p> <p>В ОП 2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> - удосконалити формулювання мети ОП з урахуванням зауважень ГЕР, а також вивчити вітчизняну практику щодо формулювання мети ОП з підготовки вчителя історії (ТНПУ http://surl.li/hmenj, СумДПУ http://surl.li/hmeok, ЛНУ http://surl.li/hmerq, тощо); - уточнити, для якого рівня загальної середньої освіти здійснюється підготовка вчителя історії на ОП – базової або/та профільної? У меті ОП вказано і на базову, і на профільну, у переліку ФК – лише на базову (ФК15); - у переліку фахових компетентностей вказувати рівень освіти, для виконання професійних завдань та обов'язків на якому здійснюється підготовка вчителів на ОП, а також узгодити ФК з метою ОП в цій частині; 	<p>Дякуємо за рекомендації, водночас зазначаємо, що включення у переліки ФК та ПРН додаткових компетентностей та результатів навчання відповідно до вибірових блоків є сталою практикою в КНУТШ, практикою яка добре себе зарекомендувала, відповідає сучасним тенденціям у ЄПВО щодо впровадження micro-credential складових у варіативну частину програм формальної освіти. Від цієї практики, яку доцільно взяти на озброєння в інших ЗВО Університет відмовлятися не збирається.</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>- врахувати зауваження ГЕР щодо формулювання ПРН 3, 7, 9;</p> <p>- переглянути перелік ФК щодо уникнення дублювання;</p> <p>- переглянути доцільність включення у переліки ФК та ПРН додаткових компетентностей та результатів навчання до вибірових блоків 1 та 2.</p> <p>У поточній діяльності на ОП запитувати/отримувати відгуки на ОП не лише від академічної спільноти, але й від роботодавців (до прикладу, представників закладів післядипломної педагогічної освіти, директорів, вчителів історії закладів загальної середньої освіти). На це є прямі вказівки у Положенні про організацію освітнього процесу в КНУ п. 2.13-2.14 http://surl.li/cyabs</p>	
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	
<p>2.1</p> <p>1) В кабінеті АС та на сайті ЗВО викладено переважно РП до ОП2018, тому ми аналізували саме їх. Щодо ОП2022, викладено лише РП дисциплін для першого курсу. РП ОК37 «Українська мова у професійній комунікації» немає загального тематичного плану. Виходячи з Тематичного плану практичних занять, п'ять тем з 16-ти стосується наукового стилю, наукового тексту, що не актуально для бакалаврської програми, на якій не передбачено кваліфікаційної роботи і курсова робота винесена у вибірові.</p> <p>2) Щодо ОК «Філософія», мета за РП – «Формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення для розв'язання складних спеціалізованих завдань у галузі права. Утвердження інтегративної і пошукової ролі філософії як основи і системи обґрунтування фахового знання і розуміння правових явищ і процесів». На цій ОП Філософія має спрямовуватися на інше. У переліку додаткових джерел в РП є застарілі російськомовні джерела російських видавництв. «Попередні вимоги до ОК10 «Вступ до спеціальності» (1-ий семестр), згідно з РП – «Знати основні засади освітнього процесу у середній школі», що нереальна вимога для здобувачів у 1-му семестрі. ОК3 «Вступ до університетських студій» за змістом не може забезпечити ЗК1 (громадянська компетентність)», на забезпечення якої вказано в РП цієї ОК.</p> <p>3) Зміст ОК10 «Вступ до спеціальності» та ОК3 «Вступ до університетських студій» дещо дублюється, так в ОК3 є «Тема 11. Історичний факультет та напрямки його діяльності, освітній процес на факультеті», в ОК10 – «Тема 6. Зміст, структура та особливості підготовки вчителя історії в Університеті». ОК10 містить теми – «Предмет, методологія та основні категорії</p>	<p>2.1</p> <p>1) У 2022-2023 н.р. за освітньою програмою «Середня освіта (Історія)» здобувачі освіти навчаються за двома редакціями ОП, відповідно 1 курс за редакцією 2022 р., і 2-4 курси за редакцією 2018 р.</p> <p>3 ОК37 «Українська мова у професійній комунікації» передбачені лише практичні заняття і відповідно у РП наводиться Тематичний план практичних занять. Цілком логічно, що вивчаючи українську мову у професійній комунікації здобувачі освіти опановують основи наукового стилю, і коли студенти сформулюють свою індивідуальну траєкторію не обравши вибіровий блок у якому передбачене написання курсових робіт, вони мають володіти основами написання наукових текстів. Здобувачі освіти в КНУТШ загалом і за цією ОП беруть активну участь у наукових заходах і виступають із результатами своїх наукових пошуків, які часто не пов'язані з темами курсових робіт.</p> <p>2) ОК «Філософія» відповідно до рішення Науково-методичної ради Університету (протокол від 23.12.2014 р.) входить до переліку обов'язкових дисциплін для забезпечення загальних компетентностей випускників КНУТШ, відповідно в меті викладання цієї дисципліни зазначається загальний характер і не враховується специфіка тієї чи іншої ОП. Проект нової РП з цієї дисципліни відповідно до редакції ОП 2022 р. не містить російськомовної літератури і в переліку додаткової літератури.</p> <p>3) В ОК10 «Вступ до спеціальності» попередні вимоги «Знати основні засади освітнього процесу у середній школі» спираються на розуміння студентами 1 курсу освітнього процесу в ЗЗСО у якому вони навчалися і зумовлені практичним досвідом спілкування з першокурсниками, які регулярно діляться своїм баченням організації освітнього процесу в школах, які вони закінчували. Тому ця попередня вимога є цілком реальною.</p> <p>Громадянська компетентність (здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>дидактики, Організація освітнього процесу, Суть і зміст виховного процесу в сучасній школі», що є не «вступом до спеціальності», а основним змістом педагогічної підготовки і має вивчатися в курсах педагогіки. Обсяг ОКЗ – 2 кредити, що не відповідає Положенню Про організацію освітнього процесу http://surl.li/cuabs, відповідно до п. 5.2.4, якого, «НД та практики плануються, як правило, в обсязі 3 і більше кредитів ЄКТС».</p> <p>4) ОК9 «Вибрані розділи трудового права і основ підприємницької діяльності», виходячи зі змісту в РП (ОП2018), не може забезпечити ЗК1 «Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права», ЗК2 «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області», ФК18 «Здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства», оскільки ОК9 не вмщує відповідних тем і практично не забезпечує ні ФК, ні ПРН. З іншого боку, в ОП2022 немає ОК, які за своїм змістом забезпечують ЗК1 (громадянська компетентність).</p>	<p>і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку) реалізовується в ОК 3 в частині втілення права на освіту (Конституція України ст.53) і формування цінностей громадянського суспільства.</p> <p>В змісті ОК10 «Вступ до спеціальності» та ОКЗ «Вступ до університетських студій» дублювання не має, оскільки під час викладання ОК 3 під час висвітлення однієї з тем йдеться про напрямки діяльності історичного факультету в цілому, а в ОК 10 під час викладання теми 6 обговорюються особливості підготовки вчителя історії в Університеті в минулому і на сучасному етапі.</p> <p>Згадані теми в ОК10 «Предмет, методологія та основні категорії дидактики, Організація освітнього процесу, Суть і зміст виховного процесу в сучасній школі» є складовою частиною ознайомлення здобувачів освіти із важливими аспектами підготовки педагогів, які будуть розкриватися в інших ОК, і орієнтує студентів на найважливіших напрямках майбутньої їхньої підготовки.</p> <p>Обсяг ОКЗ – 2 кредити визначений рішенням Науково-методичної ради Університету (протокол від 23.12.2014 р.) і закріплений у відповідному наказі по КНУТШ. Звертаємо увагу, що в Положенні про організацію освітнього процесу в КНУТШ (п. 5.2.4) зазначено, що плануються НД, «<u>як правило, в обсязі 3 і більше кредитів ЄКТС</u>», що дозволяє у разі обґрунтованої доцільності планувати ОК і з меншим обсягом – кожне таке рішення окремо приймається НМР Університету, яка виконує функції ради з якості, і впроваджується наказом ректора. Таким чином жодного порушення запроваджених в університеті норм немає.</p> <p>4) Зауваження щодо не відповідності в ОК9 «Вибрані розділи трудового права і основ підприємницької діяльності» визначених компетентностей ЗК1, ЗК2, ФК18 носять дискусійний характер і розробники ОП не погоджуються з таким категоричним висновком. Звертаємо увагу, що ЗК2 наведені частково у висновку ГЕР, а продовження формулювання важливе і пояснює відповідність ОК зазначеній загальній компетентності «Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, <u>її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій...»</u>.</p> <p>Викликає здивування твердження у висновку ГЕР, що в ОП2022 немає ОК, які за своїм змістом забезпечують ЗК1 (громадянська компетентність) враховуючи, що з чотирьох ОК (ОК 3, ОК 6, ОК 9, ОК 22), які забезпечують опанування цієї компетентності відповідно до матриці, члени ГЕР могли ознайомитися лише з РП ОК 3, інші ОК викладаються на старших курсах і РП відповідно до нової редакції, ще не вводилися в загальний доступ. І незрозуміло, на підставі чого зроблено висновок, що ОК 6 «Соціально-політичні студії» не забезпечуватиме ЗК1.</p>
<p>2.2</p> <p>1) Обсяг більшої частини ОК у кредитах не релевантний до кількості компетентностей, які</p>	<p>2.2</p> <p>1) Твердження, що обсяг більшої частини ОК у кредитах не релевантний до кількості компетентностей, які ці ОК</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>ці ОК забезпечують. ОК35 «Українські науково-освітні центри за кордоном» згідно з РП забезпечують дві ФК, однак, за своїм змістом не забезпечує ФК13 (Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії). В ОП2018 на неї виділено 5 кредитів, в ОП2022 – 3. На історію освіти в Україні загалом 8 кр – ОК30 «Історія освіти в Україні з давніх часів до кінця ХІХ ст» та ОК31 «... в новітню добу», на кожен по 4 кр, при тому, що ОК30 забезпечує усього дві ФК, а за змістом цієї дисципліни не можемо підтвердити забезпечення зокрема ФК15 «Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі». ОК33 «Шкільна історична освіта в світі» (4 кр) виходячи з Матриці відповідності (ОП2018) забезпечує ФК1 «Здатність формувати в учнів предметні компетентності», ФК3 «...здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії» та ФК15 «... формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння». Аналіз РП засвідчив, що зміст цієї ОК не може забезпечити зазначені ФК. Погоджуємось із зауваженням ЕГ (с. 7 Звіту ЕГ), що «значна увага приділяється теоретичним курсам історії та сьогодення шкільної історичної освіти (17 кредитів ЄКТС), які відірвані від конкретних фахових умінь і мають дотичний характер до ОП, та ін мові (17 кредитів ЄКТС), яка забезпечує формування лише двох цілей». У більшості РП серед рекомендованих джерел ми не знайшли англомовних, як і завдань англ мовою.</p> <p>2) Фактично усього дві дисципліни (ОП2022) – ОК26 Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи (4 кр) та ОК29 Методика викладання історії у школі (3 кр) – забезпечують всі основні педагогічні зокрема методичні компетентності (ФК1, ФК2, ФК3, ФК7, ФК8, ФК15, ФК18, ФК19. Погоджуємось із зауваженням ЕГ (с. 7 Звіту ЕГ), що «ОК29 є ключовим для підготовки фахівців ОП, проте охоплює лише 3 кредити і в змісті не розкриває такі теми, як засоби навчання історії, методичне забезпечення навчання історії, форми організації освітнього процесу, контроль і оцінювання, позакласна і позашкільна робота з історії, формування картографічних та хронологічних уявлень тощо». Пояснення, що методичні компетентності можуть бути забезпечені блоком вибіркового дисциплін, не можна прийняти. Компетентності і ПРН не можуть забезпечуватися лише ВД (хоча можуть ними підсилюватися). У разі обрання Вибіркового блоку №2: «Вчитель історії в спеціалізованій школі з поглибленим вивченням суспільно-гуманітарних дисциплін», ці компетентності все одно не будуть забезпечені. Загалом, освітні компоненти у своїй сукупності</p>	<p>забезпечують не може не бути щонайменше дискусійним – адже немає (не існує і не може існувати) лінійних залежностей між ФК і обсягом дисциплін в кредитах – конкретне співвідношення в кожному випадку залежить від обраних способів досягнення, комплексування цілей тощо.</p> <p>Так, наведене у висновку ГЕР твердження, що ОК35 «Українські науково-освітні центри за кордоном» згідно з РП за своїм змістом не забезпечує ФК13 (Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії) не обґрунтоване, оскільки ОК серед іншого знайомить здобувачів освіти з історією головних українських наукових та освітніх центрів за кордоном і їх діяльністю, що вповні може використовуватися під час викладання історії у ЗЗСО зокрема, коли плануватиметься знайомити учнів із життям української діаспори. Подібна спірна оцінка відповідності ОК зазначеним ФК і урядові інших освітніх компонентів. Звертаємо також увагу, що зазначена у висновку як ОК33 «Шкільна історична освіта в світі» (4 кр) виходячи з Матриці відповідності (ОП2018) насправді у ОП 2018 ОК39 і назва «Шкільна історична освіта в Україні та світі» і передбачає відповідно до змісту в тому числі вивчення здобувачами освіти основних тенденцій розвитку змісту шкільної історичної освіти в Україні та світоглядний потенціал шкільної історичної освіти в Україні, що забезпечують формування відповідних фахових компетентностей.</p> <p>Чесно кажучи, нам незрозуміла критика ГЕР обсягу виділеного в програмі на вивчення іноземної мови. В будь-якому разі КНУТШ послідовно, вже майже півтора десятка років, відстоює точку зору, що без належного рівня володіння англійською мовою фахівець у будь-якій спеціальності не може забезпечити належний рівень саморозвитку в майбутньому і апіорі має менше можливостей для кар'єрного зростання.</p> <p>2) Не погоджуємось з висновком, що лише дві дисципліни (ОП2022) – ОК26 Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи (4 кр) та ОК29 Методика викладання історії у школі (3 кр) забезпечують всі основні педагогічні зокрема методичні компетентності. ОК 27 і ОК 28 також спрямовані на формування методичних компетентностей. Додатково методичні компетентності підсилюються блоком вибіркового дисциплін.</p> <p>Розробники ОП, представники академічного середовища, представники потенційних роботодавців переконані в тому, що ОК у своїй сукупності забезпечують у повній мірі досягнення цілей ОП та формування комплексу заявлених компетентностей. Це підтвердила у своєму висновку і експертна група, яка проводила акредитаційну процедуру і зустрічалася безпосередньо з різними фокус групами. <i>Просимо членів ГЕР не приймати запропонований у цьому проекті висновок за підкритерієм 2.2.</i></p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
не забезпечують досягнення цілей ОП та формування комплексу заявлених компетентностей.	
<p>2.3</p> <p>В ОП не визначено предметну область. Відповідно до наказу МОНУ «Метод рекомендації щодо стандартів ВО» від 30.04.2020 № 584, опис предметної області повинен охоплювати: об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст предметної області, методи, методики і технології, інструменти та обладнання. Методи і засоби навчання, Інструменти та обладнання в ОП визначено в описі «Викладання та навчання». Передбачено «система методів навчання історії, історичні дослідження, розшифровування й описування архівних документів, пам'яток історії та культури; технологій архівного дослідження історичних процесів і явищ; методи моделювання, інтерпретації та опрацювання джерельної інформації», що забезпечує підготовку історика, а не вчителя історії. Зазначене «упровадження сучасних методик формування предметних компетенцій з історії в середній школі», не дає розуміння про які саме методи йдеться.</p> <p>ОК5 «Науковий образ світу» не стосується предметної області спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Завдання ОК5 (з РП) – ознайомити студентів з сучасними концепціями природознавства; РН за дисципліною – знати особливості сучасного природознавства, досягнення природничих наук; у змісті Модуль 1 – Елементи методології природознавства, Модуль 2 – хімічні процеси у світі, геологія, біологічний світ, тощо. Вивчення цієї ОК, методології науки, недоцільно на цій ОП, на якій не передбачено кваліф роботи, курсову роботу винесено у ВД, а написання референтів та есе не вимагає знання методології. У додатковій літературі в РП цієї ОК є застарілі джерела російських видавництв російською мовою (Венсовский С. Современная научная картина мира, М., 1986; Дубнищева В. Концепции современного естествознания, М., 1992).</p> <p>ОК8 Історична екологія, ОК38 Етнологія (3 кр), ОК39 Історія мистецтв (4 кр) практично не забезпечують ФК, а ПРН, наприклад «Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів», «Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу» можуть бути забезпечені й іншими ОК, як ОК4 Історія української та зарубіжної культури (5 кр), ОК40 Художня культура в середній школі (3 кр), крім того, цивілізаційний підхід до вивчення історії, що означає зокрема акцентуацію на культуру та побут відповідного історичного періоду, має реалізуватися в кожній історичній НД. ОК22 Історія комуністичного тоталітарного режиму: становлення, еволюція,</p>	<p>2.3</p> <p>Ми не згодні із твердженням що в «ОП не визначено предметну область». Предметна область в ОП визначена відповідно до діючих в КНУТШ нормативних документів, прийнятих Університетом в межах своєї компетентності.</p> <p>Згадувані «Метод рекомендації щодо стандартів ВО» від 30.04.2020 № 584 затверджені наказом МОНУ надають рекомендації щодо структури опису предметної області в освітніх стандартах і жодним чином не регулюють зміст і форму опису предметної області в освітніх програмах.</p> <p>Форма опису предметної області в цій і у всіх інших програмах КНУТШ обрана за результатами вивчення досвіду університетів-партнерів із ЄПВО і повністю відповідає рекомендаціям МОН України (лист № 1/9-239 від 28.04.2017 р. щодо зразка ОПП).</p> <p>Після затвердження стандарту за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) необхідні зміни в опис предметної області безумовно буде внесено. Однією з основ підготовки як історика, так і вчителя історії є уміння працювати з історичними джерелами. У сучасній школі значна увага приділяється практичним роботам з історії і саме володіння навичками роботи з історичними джерелами є одним ключових для формування предметної історичної компетентності. Рекомендація розкрити, які саме методи для формування предметних компетентностей з історії в середній школі буде врахована у новій редакції ОП.</p> <p>Нам незрозуміло які претензії має ГЕР до ОК5 «Науковий образ світу» і до ОК «Філософія». Ці ОК входять до переліку обов'язкових дисциплін для забезпечення загальних компетентностей випускників КНУТШ відповідно до рішення Науково-методичної ради Університету (протокол від 23.12.2014 р.), яка, користуючись академічними правами ЗВО (зокрема правом спрямувати 25% програми на формування компетентностей які можуть бути навіть зовсім не дотичними до спеціальності), визначила перелік компетентностей якими має володіти будь-який випускник будь-якої із програм КНУТШ. Викладання цих дисциплін спрямоване на всебічний розвиток особистостей і не має вузькопрофільного характеру що Університет вважає правильним. У оновленій робочій програмі цієї дисципліни літератури російською мовою не буде.</p> <p>Відповідно до того ж рішення Науково-методичної ради Університету (протокол від 23.12.2014 р.) для забезпечення загальних компетентностей випускників КНУТШ на бакалаврських ОП має викладатися НД пов'язана з екологією. На історичному факультеті такою дисципліною є «Історична екологія» (ОК8), яка</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>реалізація в Україні (4 кр) не забезпечує ФК чи ПРН і може бути інтегрована у зміст інших ОК з історії цього періоду. ОК28 «Пед майстерність вчителя» (3 кр в ОР2022) містить загальні теми (пед діяльність, пед спілкування, тощо) і не може забезпечити заявлені в РП компетентності і ПРН – Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів, застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії, тощо, і може бути інтегрована у зміст інших ОК пед спрямування.</p>	<p>викладається для здобувачів всіх бакалаврських ОП.</p> <p>ОК38 Етнологія, ОК39 Історія мистецтв беруть участь у забезпеченні формування незначної кількості ФК, однак важливі для підготовки педагога історика оскільки дають розуміння про етнічну історію українців та інших народів світу, сучасні глобальні та регіональні етнічні процеси, поглиблюють знання з історії розвитку світового та українського мистецтва. ОК22 Історія комуністичного тоталітарного режиму: становлення, еволюція, реалізація в Україні введена з метою акцентувати увагу здобувачів освіти на розумінні витоків сучасних взаємин на пострадянському просторі і розуміння причин війни росії проти України.</p> <p>Робити висновки щодо змісту ОК28 «Пед майстерність вчителя» (3 кр в ОР2022) передчасно, оскільки він відрізнятиметься від змісту ОК 24 «Педагогічна майстерність» (ОП 2018).</p>
<p>2.4 Зазначимо, що аналогічні рекомендації ГЕР 01 вже надавала ЗВО, зокрема – «Продовжити удосконалення ОПП та освітньої діяльності на цій ОПП в частині реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на формування індивідуальної освітньої траєкторії. В ОПП та НП вказувати лише загальний обсяг кредитів на дисципліни вільного вибору студентів» http://surl.li/hnhms. Рекомендації «Удосконалити процедуру реалізації права здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії за рахунок збільшення кількості вибіркових блоків чи практичного забезпечення обрання з дисциплін (в обсязі 60 кредитів) з інших ОП» надавали й ГЕР 03 http://surl.li/hnhmz та ін.</p>	<p>2.4 Згідно документів які регламентують процеси акредитації у Національному агентстві забезпеченні якості вищої освіти України, а також згідно рішень Національного агентства (і неодноразових роз'яснень членів Агентства) рекомендації експертних груп і галузевих експертних рад не є обов'язковими до виконання, вони носять рекомендаційний характер і надаються до відома.</p> <p>Університет детально вивчає всі без виключення рекомендації і висловлює свою згоду чи пояснює причини незгоди з кожною з них, про що легко пересвідчитись вивчивши спеціалізовані сторінки нашого сайту присвячені процесам акредитації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://knu.ua/ua/official/accreditation/bachelor-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/master-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/phd-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/bachelor-degree/2022-2023/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/master-degree/2022-2023/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/phd-degree/2022-2023/ <p>З цієї інформації легко побачити що університет завжди безумовно погоджується з тими рекомендаціями які базуються на чинному законодавстві та на кращих практиках ЄПВО. Водночас ми маємо право не погоджуватись з тими рекомендаціями які суперечать стратегії Університету, нашій Концепції освітньої діяльності і прийнятими рішеннями щодо освітніх програм і системи забезпечення якості.</p> <p>Дійсно, ми вже отримували рекомендації ГЕР 01 і ГЕР 03 щодо реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на формування індивідуальної освітньої траєкторії, і надавали наші аргументовані відповіді на ці пропозиції. Наразі лише можемо повторити твердження що <i>студенти КНУТШ мають найбільші в Україні права на вибір навчальних дисциплін, а прийняті в Університеті підходи до конструювання</i></p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
	освітніх програм повністю відповідають чинному законодавству.
<p>2.5 На ОП передбачено такі практики: Джерелознавча (3 кр), Ознайомча навчальна педагогічна (3 кр), Педагогічна практика (система виховної роботи, робота класного керівника) (6 кр), Педагогічна практика (11 кр) (ОП2022). В РП пед практик не вказано, в яких класах або на якому рівні середньої освіти буде проходити практика, не визначено чітко завдання практики і як студент має прозвітувати про їх виконання, яку звітну документацію подати. Так, Індивідуальне завдання – «Ознайомлення з організацією самостійної роботи учнів ЗЗСО з історії», на виконання якого відведено 22 години – як здобувач продемонструє його виконання? РП пед практик не передбачають варіантів проведення у дистанційному форматі, а мають передбачати після більше ніж три роки дистанційного навчання у ЗЗСО та ЗВО. Педпрактики не містять модулів та не передбачають завдань з педагогіки та психології, а це є усталеною практикою на бакалавр ОП підготовки вчителя. До РП Джерелознавча практика додається бланк титульного листа звіту, що допомагає здобувачам в оформленні звіту. Завдання практики та як вони будуть оцінені – не зрозуміло, зокрема і для здобувача. У переліку рекомендованих джерел значна частина застарілих (5 з 10-ти) (Методична розробка до вивчення термінології історичного джерелознавства та археології в курсі «Джерелознавство вітчизняної історії». – Дніпропетровськ, 1992. – 44 с.) На ОП не представлено наскрізної програми практики, яка передбачена Положення про проведення практики студентів ЗВО http://surl.li/ctwnn Відповідно до п.1.5 якого, «Зміст і послідовність практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою згідно з навчальним планом. На кожній ланці практики необхідно, щоб програми мали рекомендації щодо видів, форм, тестів перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти. Ці вимоги об'єднуються в наскрізній програмі - основному навчально-методичному документі практики». На ОП не передбачено практичних занять (лише до мовних ОК), до значної кількості ОК не передбачено навіть семінарів, а для формування практичних умінь і навичок необхідні саме такі заняття. При цьому, по ОК Вибрані розділи трудового права (немає семінарів/ практикумів) в РП передбачено «вирішення ситуаційних задач», презентації, то ж коли це робити, як не під час практикумів. По деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів (Нова історія України, Педагогічна психологія, Педагогічна майстерність вчителя,</p>	<p>2.5. Робочі програми педагогічних практик наводяться на сайт профільної кафедри. В розділі «Освітня діяльність» є окрема рубрика «Практики» де крім робочих програм наводяться вимоги і зразок оформлення звітної документації за результатами проходження практик http://novitukr.history.knu.ua/praktiki/ Зокрема, у звіті про проходження педагогічної практики (4 курс) здобувачі освіти зазначають і наводять перелік з чим ознайомилися, які документи, методичні матеріали пов'язані з організацією самостійної роботи учнів ЗЗСО з історії були опрацьовані. Завдання пов'язані з педагогікою і психологією, як і з історією, окремо не відображені в програмі педагогічних практик, оскільки є складовою частиною і втілюються при підготовці і проведенні позакласних заходів у різних класах чи проведенні уроків. Під час проходження практик здобувачі освіти проводили позакласні заходи чи уроки як очно, так і дистанційно чи змішано і це виняток який зумовлений війною. На «ковідні» два роки припала лише одна практика З курсу, яка відбувалася дистанційно в умовах жорсткого карантину. У програмах практики окремо не виділено дистанційної форми так само як у робочих програмах ОК не виділяється що заняття відбуваються за очною, змішаною чи дистанційною формою. Це форс мажорні обставини які змусили тимчасово використовувати дистанційну форму і доцільність внесення таких положень у програми практик не є обґрунтованою. Також література, яка наводиться в програмі практики залишається актуальною, хоч і видана в 1990-х роках, оскільки розкриває основи історичного джерелознавства. Формування наскрізної програми педагогічних практик планувалося втілити з впровадженням ОП 2022 і розширенням педагогічної практики для 2-4 курсів.</p> <p>Практичні заняття заплановані для дисциплін пов'язаних із вивченням мов. Звертаємо увагу, що вміння практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом виконання індивідуального завдання студентом відповідно до усталеної на історичному факультеті практики формується на семінарських заняттях. Оскільки семінарські заняття спрямовуються на поглиблення та систематизацію знань здобувачів освіти, організацію та підвищення рівня автономності їх самостійної пізнавальної діяльності, формування оціночних суджень і практичних навичок у тому числі.</p> <p>Відсутність семінарів у окремих ОК3, 5, 6, 8, 9, 10, 24, 32, 35 з одного боку визначається документами, які затверджені в КНУТШ для дисциплін загального характеру таких як «Вступ до університетських студій», «Науковий образ світу» та ін. а з іншого специфікою самої дисципліни наприклад, «Вступ до спеціальності» носить пропедевтичний характер, «Архівознавство» не</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>Методика викладання історії у школі (30 год лекцій, 14 год семінарів, при тому, що саме ця ОК має забезпечувати певну частину основних методичних умінь і навичок, ФК та ПРН). Погоджуємось з ЕГ у тому, що така практика «не відповідає сучасним тенденціям ВО, практичні/ семінарські заняття мають бути основою будь якої НД» (с. 9 Звіту ЕГ).</p>	<p>потребує семінарських чи практичних занять оскільки теоретична складова цієї дисципліни закріплюється проходженням практики в центральних державних архівах м. Києва. І ще раз наголошуємо, що під час лекцій викладачі використовують різні методи навчання, часто залучають здобувачів освіти до обговорення актуальних питань, які піднімаються на лекціях (проблемне викладання), а також досягнення результатів навчання перевіряється через застосування різних форм, як то модульний контроль, колоквиум, контрольна робота, виконання творчих завдань чи проектів тощо з питань винесених на самостійне опанування то формування практичних умінь та навичок студентів відбувається безпосередньо і під час опанування дисциплін з яких не заплановано проведення семінарських занять.</p> <p>Висловлене зауваження, що по деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів (30 год лекцій, 14 год семінарів) викликає подив, а логічних пояснень чим зумовлене таке зауваження не наводиться.</p>
<p>Рекомендації</p> <p>В ОП 2023 та в освітній діяльності на ОП у 2023-2024 навчальному році:</p> <ul style="list-style-type: none"> - переглянути зміст ОК «Українська мова у професійній комунікації» з урахуванням її назви та специфіки підготовки вчителя історії і його професійної діяльності; - увідповіднити мету ОК «Філософія» до потреб підготовки вчителя історії; - інтегрувати зміст ОК3 «Вступ до університетських студій» та ОК10 «Вступ до спеціальності» в рамках однієї ОК з метою уникнення дублювання змісту цих двох та інших ОК; - інтегрувати ОК «Педагогічна майстерність» у зміст загального курсу педагогіки; переглянути назву і зміст ОК26 «Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи», оскільки на цій ОП потрібно вивчати повний курс педагогіки а не основи; - в рамках предметної області ОП визначити: об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст, методи, методики і технології, інструменти та обладнання; - переглянути доцільність включення ОК «Науковий образ світу» в цю ОП, з огляду на те, що мета і зміст цієї НД не відповідають завданням підготовки бакалавра-вчителя історії; - винести у ВД та/або інтегрувати у зміст інших дисциплін такі ОК – Історична екологія, Етнологія, Історія мистецтв, які практично не забезпечують ФК; - не включати у переліки рекомендованої літератури російськомовні джерела та літературу видавництва країни-агресора; - переглянути зміст ОП, представлений в обов'язкових ОК, для повного забезпечення усіх компетентностей та ПРН, заявлених в ОП; - забезпечити повноцінне право здобувачів на вільний вибір дисциплін; не включати в ОП 	<p>Щодо висловлених рекомендацій до критерію 2 зазначимо таке:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ОК «Українська мова у професійній комунікації» має універсальний зміст і забезпечує формування необхідних умінь для професійної діяльності педагогів. - зміст ОК «Філософія» визначений університетськими вимогами до формування загальних компетентностей для всіх бакалаврських програм і таке рішення відповідає академічним правам ЗВО; - Дублювання змісту у двох ОК3 «Вступ до університетських студій» та ОК10 «Вступ до спеціальності» відсутнє, і об'єднання в рамках однієї дисципліни є недоцільним. Дисципліна «Вступ до університетських студій» є також обов'язковою в КНУТШ для всіх бакалаврських програм. - ОК «Педагогічна майстерність» був в ОП 2018, і відповідно до цього опису викладався загальний курс педагогіки на 1 курсі. В редакції ОП 2022 р. ОК «Педагогіка» (4 кр) розділений на дві складові і окремі ОК «Загальні основи педагогіки та дидактика середньої школи» (4 кр) та «Теорія і методика виховання у середній школі та освітній менеджмент» (3 кр). Також в ОП 2022 зміст РП ОК «Педагогічна майстерність вчителя» буде змінено у порівнянні зі схожою ОК із ОП 2018. - вимога «в рамках предметної області ОП визначити: об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст, методи, методики і технології, інструменти та обладнання» не базується на чинній нормативній базі. Структура і вимоги до змістовного наповнення описів ОП визначені Університетом (див. http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Dod1_Forma_opus_op.pdf, і http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Dod2_Instr_opus_op.pdf) в межах своєї компетентності, у відповідності до практик європейських університетів і рекомендаціям МОН України (лист № 1/9-239 від 28.04.2017 р. щодо примірного зразка ОПП для першого і другого рівнів вищої освіти). - ОК «Науковий образ світу» визначена

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>переліки вибіркового блоків та компетентності і ПРН, які вони забезпечують; дисципліни з блоків включити у загальний перелік ВД, що забезпечить реальні можливості для здобувачів вільно обирати серед них;</p> <ul style="list-style-type: none"> - чітко формулювати завдання практик та вказувати бали за їх виконання, до прикладу – «провести п'ять уроків з історії, за кожний урок – по 5 балів (максимальна оцінка), що включає розробку і подання методисту відповідної кількості планів-конспектів»; включити в РП як додатки зразки/ бланки звітної документації; - передбачити в РП педагогічних практик варіанти/ способи їх проведення/ проходження у дистанційному форматі; - щодо педагогічних практик, передбачити модулі/завдання з педагогіки та психології, що є усталеною практикою на бакалаврських програмах підготовки вчителя; - систематично оновлювати переліки літератури в робочих програмах навчальних дисциплін для врахування в їх змісті актуальних наукових досягнень і сучасних практик; - розробити наскрізну програму практики на ОП; - переглянути розподіл годин між лекційними й семінарськими заняттями щодо збільшення годин на проведення семінарів, передбачити практичні заняття, проведення яких є оптимальною формою реалізації компетентнісного підходу, формування ПРН, зокрема практичних умінь і навичок 	<p>університетськими вимогами до формування загальних компетентностей для всіх бакалаврських програм (крім програм галузей 9 і 10) з метою забезпечення всебічного розвитку випускників. Університет має повне право на прийняття таких рішень. На якій підставі ГЕР надає рекомендацію про виключення цього компоненту нам невідомо.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ОК Історична екологія спрямована на формування екологічних компетентностей, ще у 2003 році визнаних обов'язковими для власників кваліфікацій вищої освіти у ЄПВО. - ОК Етнологія, Історія мистецтв забезпечують ФК, хоч і незначну їх кількість і їх не доцільно переносити у ВК чи інтегрувати з іншими ОК. - Російськомовні джерела та література видавництв країни-агресора, яка виходила в 1990-х рр, залишалася лише в 2 ОК і не буде наведена в наступних редакціях РП цих дисциплін. Практично в усіх РП наводиться література з врахуванням останніх наукових здобутків, літературу 2010-х років не можна вважати застарілою чи неактуальною. - Зміст ОП, представлений в обов'язкових ОК, забезпечує формування загальних та фахових компетентностей та ПРН, заявлених в ОП. - Університет не може погодитись із рекомендацією «не включати в ОП переліки вибіркового блоків та компетентності» - ця рекомендація не базується на чинному законодавстві, суперечить університетській практиці, сучасним тенденціям розвитку вищої освіти у ЄПВО і погіршить можливості наших здобувачів освіти на набуття додаткових часткових кваліфікацій. Права здобувачів на вільний вибір дисциплін в Університеті надійно захищені і більш повні ніж в інших ЗВО України. КНУТШ спираючись на автономію ЗВО реалізує власне бачення формування вибіркової частини ОП. - В Програмах практик є розділ 5 «Результати навчання за дисципліною», який фіксує відсоток балів у підсумковій оцінці за досягнення відповідного результату навчання. А розділ 7 програми «Схема формування оцінки» наводить розподіл балів за виконання відповідного завдання. Додатки зразки/ бланки звітної документації для педагогічних практик надаються студентам перед проходженням практик і розміщені на сайті профільної кафедри. Практична підготовка дистанційно може відбуватися лише за форс мажорних обставин і в умовах безпосередньої близькості бойових дій, в іншому випадку практика має відбуватися очно і з набуттям безпосередніх навичок педагогічної діяльності в ЗЗСО. Наскрізну програму практик заплановано розробити до початку 2023-2024 н.р. - Розподіл годин між лекційними й семінарськими заняттями визначається специфікою ОК і навіть у тих дисциплінах в яких не заплановано проведення семінарів чи практичних занять через використання різних методів навчання і викладання забезпечується формування практичних навичок і умінь. <p>Вважаємо що ОП повністю відповідає чинному</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
	законодавству і забезпечує досягнення поставлених цілей.
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	
<p>Рекомендації</p> <p>Підтримуємо рекомендацію ЕГ щодо заохочення здобувачів освіти на ОП до участі у проєктах неформальної освіти, у програмах академічної мобільності, зокрема міжнародної.</p>	<p>Здобувачі освіти отримують необхідну інформацію відносно процедур і правил визнання результатів неформальної та інформальної освіти, ознайомлені із відповідним Положенням в КНУТШ, яке оприлюднене на загальноуніверситетських та факультетських інфоресурсах.</p> <p>«Заохочення здобувачів освіти на ОП до участі у проєктах неформальної освіти» не може бути завданням ні ЗВО ні програми.</p> <p>Інформування здобувачів освіти ОП про можливості участі в програмах академічної мобільності і про переваги такого способу формування індивідуальної освітньої траєкторії відбувається постійно.</p>
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	
<p>4.1</p> <p>На ОП взагалі не передбачено практичних занять (окрім мовних ОК), а до значної кількості ОК не передбачено навіть семінарських занять, а для формування практичних умінь і навичок необхідні саме такі заняття. Семінарів не передбачено до таких ОК: Вступ до університетських студій, Науковий образ світу, Соціально-політичні студії, Історична екологія, Вибрані розділи трудового права, Вікова фізіологія та шкільна гігієна, Українські науково-освітні центри за кордоном, Архівознавство, тощо. При цьому, по ОК Вибрані розділи трудового права в РП передбачено «вирішення ситуаційних задач», презентації, то ж коли це робити, як не під час практикумів. По деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів – ОК Нова історія України, Педагогічна психологія, Педагогічна майстерність вчителя, Методика викладання історії у школі (30 год лекцій, 14 год семінарів, при тому, що саме ця ОК має забезпечувати переважну частину основних методичних умінь і навичок, ФК та ПРН). Погоджуємось з ЕГ у тому, що така практика «не відповідає сучасним тенденціям вищої освіти, Саме тому практичні та/або семінарські заняття мають бути основою будь якої навчальної дисципліни» (с. 9 Звіту ЕГ).</p>	<p>Набуття практичних умінь і навичок здобувачами освіти досягається не лише практичними заняттями. На семінарських заняттях також формується вміння практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом виконання індивідуального завдання, обговорення історичних джерел, дискусій, підготовки есе тощо. Семінарські заняття спрямовуються на поглиблення та систематизацію знань здобувачів освіти, організацію та підвищення рівня автономності їх самостійної пізнавальної діяльності, формування оціночних суджень і практичних навичок у тому числі.</p> <p>Документи, які затверджені в КНУТШ для дисциплін загального характеру таких як Вступ до університетських студій, Науковий образ світу, і частково сюди можна віднести Історична екологія визначають лекційну форму навчальних занять.</p> <p>Відсутність семінарів чи практичних занять у інших ОК 6, 9, 10, 24, 32, 35 визначається специфікою самих дисциплін. Під час лекцій з цих ОК НПП використовують різні методи навчання залучаючи здобувачів освіти до обговорення актуальних питань, досягнення результатів навчання перевіряється через застосування різних форм, як то модульний контроль, колоквиум, контрольна робота, виконання творчих завдань тощо з питань винесених на самостійне опанування. Відповідно формування практичних умінь та навичок студентів відбувається безпосередньо і під час опанування дисциплін з яких не заплановано проведення семінарських чи практичних занять.</p> <p>Висловлене зауваження, що по деяким ОК обсяг лекцій перевищує обсяг семінарів (30 год лекцій, 14 год семінарів) є незрозумілим. Жоден з нормативних документів не регулює співвідношення лекцій і семінарів в окремих ОК.</p>
<p>4.4</p> <p>На ОП не систематично оновлюється зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У переліках рекомендованої літератури в робочих програмах є застаріла література. У переліку рекомендованих джерел в РП Джерелознавча</p>	<p>Зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі оновлюється систематично про що свідчить абсолютна більшість РП з обов'язкових та вибіркового НД. У 2-х ОК в робочих програмах збереглися російськомовні видання, які будуть вилучені в новій редакції ОК.</p> <p>У переліку основної літератури в РП ОК «Історія освіти в</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>практика значна частина застарілих (5 з 10-ти) (Методична розробка до вивчення термінології історичного джерелознавства та археології в курсі «Джерелознавство вітчизняної історії». – Дніпропетровськ, 1992. – 44 с.). У переліку основної літератури в РП ОК «Історія освіти в Україні з давніх часів до кінця ХІХ ст.» найновіше джерело – 2008 року, водночас серед основної літератури є, наприклад, і таке джерело – «Баїк Л., Мітюров Б. Стан народної освіти, школи і педагогічної думки на західноукраїнських землях в період панування Австро-Угорської монархії. – Дрогобич: ДДП, 1965». У переліку додаткових джерел в РП ОК Філософія є застарілі російськомовні джерела російських видавництв, як і в РП ОК «Науковий образ світу» (Венсовский С. Современная научная картина мира, М., 1986; Дубнищева В. Концепции современного естествознания, М., 1992).</p>	<p>Україні з давніх часів до кінця ХІХ ст.» найновіше джерело – 2008 року, водночас у переліку додаткової літератури є видання 2015 р. При викладанні цієї дисципліни НПП акцентує особливу увагу на історіографічних питаннях, що і зумовило наведення в списку рекомендованої літератури видань ще з радянських часів.</p> <p>РП Джерелознавчої практики містить видання 1990-х років які знайомлять здобувачів освіти із методикою роботи з історичними джерелами і залишаються актуальними і на сьогоднішній день.</p> <p>Перевірка РП на рівнях ОП, кафедр і університетських підрозділів відбудуться до початку 2023-2024 н.р.</p>
<p>Рекомендації</p> <p>В ОП 2023 та НП 2023 переглянути розподіл годин між лекційними й семінарськими заняттями щодо збільшення годин на проведення семінарів, а також передбачити практичні заняття, проведення яких є оптимальною формою реалізації компетентнісного підходу та формування програмних результатів навчання, зокрема практичних умінь і навичок.</p> <p>НПП систематично оновлювати зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У робочих програмах на 2023-2024 навчальний рік переглянути переліки рекомендованих джерел і забезпечити включення у ці переліки актуальних видань, в яких відображено останні досягнення відповідних наук, та не включати в ці переліки російськомовні джерела та/або джерела видавництв країни-агресора.</p> <p>До початку 2023-2024 навчального року службам/ структурним підрозділам, відповідальним за якість освіти в цій частині у ЗВО, провести перевірки навчально-методичного забезпечення щодо його актуальності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - гарант програми вивчить рекомендації ГЕР щодо розподілу годин між лекційними, семінарськими і практичними заняттями і внесе відповідні пропозиції на розгляд НМК історичного факультету. - Зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі оновлюється систематично про що свідчить абсолютна більшість РП з обов'язкових та вибіркового НД - НМК історичного факультету, яка відповідає за перевірку навчально-методичного забезпечення програми, традиційно здійснює перевірку цих матеріалів перед початком навчального року.
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність</p>	
<p>Рекомендації</p> <p>Залучати до проведення контрольних заходів на ОП, передусім до атестації, зовнішніх стейкхолдерів, експертів галузі, роботодавців.</p>	<p>Очолує ЕК на ОП у 2022 і в 2023 р. Ігор Анатолійович Коляда доктор історичних наук, професор, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти історико-філософського факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси</p>	
<p>Рекомендації</p> <p>Для забезпечення більш повної відповідності академічної кваліфікації НПП до навчальних дисциплін, викладання яких вони забезпечують, упродовж 2023 року опублікувати 1-2 статті з проблематики відповідних дисциплін у</p>	<p>НПП, які викладають ОК, мають суттєві наукові здобутки в царині педагогічної освіти і мають публікації в тому числі у виданнях, які входять до міжнародних науково-метричних баз Scopus та Web of Science, беруть участь у міжнародних і всеукраїнських конференціях з педагогічної освіти, підвищують кваліфікацію,</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>вітчизняних фахових виданнях, а також у виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних.</p> <p>Тематику підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників максимально наближувати до проблематики навчальних дисциплін, викладання яких вони забезпечують.</p>	<p>проходять стажування, виступають на методичних об'єднаннях вчителів із доповідями присвяченими організації освітнього процесу.</p> <p>Так, у члена робочої групи ОП доцента Г.Черевичного 4 публікації присвячені різним аспектам педагогічної освіти надруковані у виданнях, які входять до міжнародних науково-метричних баз Scopus та Web of Science. У гаранта ОП А. Пижика 1 публікація з організації освітнього процесу у виданні, що індексується у Web of Science.</p> <p>Профільна кафедра виступає організатором чи співорганізатором наукових заходів на яких розглядаються різні аспекти організації та забезпеченні підготовки майбутніх педагогів про що зазначалося у самоаналізі.</p> <p>Публікація статей відповідно до тематики ОК є постійною практикою НПП в КНУТШ</p>
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	
<p>Рекомендації</p> <p>Проводити опитування здобувачів цієї ОП щодо їх задоволеності різними видами підтримки, яка їм надається/ може бути надано у ЗВО. Здобувачів та НПП опитувати щодо виявлення випадків дискримінації, корупції, сексуальних домагань.</p>	<p>Під час щорічних опитувань (UniDos і опитування щодо якості ОП) здобувачі освіти відповідають на питання пов'язані з рівнем їх задоволеності різними видами підтримки з боку ЗВО.</p> <p>Випадків дискримінації, корупції, сексуальних домагань не було. Здобувачі освіти і НПП ознайомлені з процедурами як діяти в разі подібних інцидентів.</p>
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	
<p>8.6</p> <p>Не можемо стверджувати, що на у ЗВО та на ОП зокрема беруться до уваги результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій). Так, рекомендації щодо удосконалення моделі вибірковості регулярно надаються ЕГ та ГЕР. До прикладу, ГЕР 01 вже рекомендувала ЗВО – «Продовжити удосконалення ОПП та освітньої діяльності на цій ОПП в частині реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на формування індивідуальної освітньої траєкторії. В ОПП та НП вказувати лише загальний обсяг кредитів на дисципліни вільного вибору студентів» http://surl.li/hnhms. Рекомендації «Удосконалити процедуру реалізації права здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії за рахунок збільшення кількості вибіркових блоків чи практичного забезпечення обрання з дисциплін (в обсязі 60 кредитів) з інших ОП» надавали й ГЕР 03 http://surl.li/hnhmz та ін.</p> <p>8.7</p> <p>Не можемо констатувати, що внутрішня система забезпечення якості освіти функціонує достатньо ефективно. Так, не всі НПП систематично оновлюють зміст освіти на основі актуальних наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. У переліках рекомендованої літератури в робочих програмах є застаріла література, а також російськомовні</p>	<p>Не можемо погодитись із зауваженням. Навпаки Університет як ні один інший університет України ретельно вивчає всі без виключення рекомендації ЕГ і ГЕР і висловлює свою згоду чи пояснює причини незгоди з кожною з них, про що легко пересвідчитись вивчивши</p> <p>а) спеціалізовані сторінки нашого сайту присвячені процесам акредитації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - https://knu.ua/ua/official/accreditation/bachelor-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/master-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/phd-degree/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/bachelor-degree/2022-2023/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/master-degree/2022-2023/ - https://knu.ua/ua/official/accreditation/phd-degree/2022-2023/ <p>б) Ухвали Вченої ради</p> <ul style="list-style-type: none"> http://senate.univ.kiev.ua/?p=1650 http://senate.univ.kiev.ua/?p=1894 http://senate.univ.kiev.ua/?p=2123 <p>в) матеріали конференцій 2021 і 2022 років із розбудови систем забезпечення якості вищої освіти (https://sites.google.com/view/osvita-zvo/)</p> <p>З цієї інформації легко побачити що університет завжди безумовно погоджується з тими рекомендаціями які базуються на чинному законодавстві та на кращих практиках ЄПВО. Водночас, оскільки рекомендації експертних груп і галузевих експертних рад не є обов'язковими до виконання (вони носять рекомендаційний характер і надаються до відома, як</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
джерела та/ або джерела російських видавництв.	<p>свідчать документи, рішення роз'яснення Національного агентства забезпечення якості вищої освіти України), ми маємо право не погоджуватись з тими рекомендаціями які суперечать стратегії Університету, нашій Концепції освітньої діяльності і прийнятими рішеннями щодо освітніх програм і системи забезпечення якості.</p> <p>Дійсно, ми вже отримували рекомендації ГЕР 01 і ГЕР 03 щодо реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін і загалом на формування індивідуальної освітньої траєкторії, і надавали наші аргументовані відповіді на ці пропозиції. Наразі лише можемо повторити твердження що <i>студенти КНУТШ мають найбільші в Україні права на вибір навчальних дисциплін, а прийняті в Університеті підходи до конструювання освітніх програм повністю відповідають чинному законодавству</i></p> <p>У КНУТШ багаторівнева внутрішня система забезпечення якості. Систематичний контроль за змістом РП лежить безпосередньо на гарантові ОП, кафедрі та структурному підрозділі, який забезпечує викладання відповідного ОК. Наведені у висновках ГЕР приклади 4-х програм не можуть ставити під сумнів функціонування всієї внутрішньої системи забезпечення якості освіти в КНУТШ. Звертаємо увагу, що специфіка викладання історичних дисциплін передбачає можливість використання літератури виданої в різні часи і в XX, і в XIX століттях для розуміння різних аспектів дисципліни, в тому числі історіографічних. І таку літературу в разі обґрунтування її необхідності не можна вважати застарілою.</p>
<p>Рекомендації</p> <p>У процесі моніторингу й удосконалення ОП враховувати результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема, рекомендації щодо удосконалення моделі вибірковості, які регулярно надаються ЕГ та ГЕР за результатами експертиз ОП різних галузей знань та спеціальностей у ЗВО.</p> <p>До початку 2023-2024 навчального року службам/ структурним підрозділам, відповідальним за якість освіти в цій частині у ЗВО, провести перевірки навчально-методичного забезпечення щодо включення у нього актуальної навчальної та наукової літератури.</p>	<p>- Університет небезпідставно вважає запроваджену в ньому модель вибірковості, як ефективно працює в майже шести сотнях програм за 21 галузями достойною того щоб від неї не відмовлятися і наразі рекомендує її до впровадження не тільки іншим ЗВО України, а й європейським партнерам в межах альянсу EUniWell, до якого нас прийняли у 2022 році.</p> <p>- НМК історичного факультету, яка відповідає за перевірку навчально-методичного забезпечення програми, традиційно здійснює перевірку цих матеріалів перед початком навчального року</p>
Критерій 9. Прозорість та публічність	
<p>На сторінці ОП Середня освіта (Історія) http://surl.li/grqlc викладено ОП та переліки НД по рокам навчання без гіперпосилань, тобто, на цій сторінці робочих програм немає у доступі. На сайті кафедри новітньої історії України також викладено перелік ОК http://surl.li/grqlw однак, «розкриваються» лише частина з них, деякі РП не є доступними й на цій сторінці, немає тут і ОП. Є ще одна сторінка цієї ОП – http://surl.li/grqjk на якій також викладено переліки ОК і тут вони всі з гіперпосиланнями, однак, тут немає самої ОП.</p>	<p>Оскільки навчання за ОП відбувається за різними редакціями то для того щоб здобувачам освіти було зрозуміліше на сайті профільної кафедри зроблені окремі сторінки з актуальною інформацією про ОК, які викладаються у поточному році відповідно до різних редакцій ОП, наведені РП цих ОК. Саме для зручності здобувачів освіти на одній сторінці міститься перелік РП всіх НД, які викладаються в поточному навчальному році на різних курсах. На іншій сторінці наведений перелік всіх дисциплін за новою редакцією ОП і актуальними робочими програмами тих дисциплін, які</p>

Висновок ГЕР	Коментар КНУТШ
<p>Погоджуємось з думкою ЕГ, що «для стейкхолдерів складно знаходити інформацію про ОП на кількох підсторінках кафедри чи факультету, підтримуємо рекомендацію ЕГ щодо створення окремої веб-сторінки для розміщення всієї точної та достовірної інформації про ОП для інформування стейкхолдерів, на яку можна перейти зі сторінки факультету та кафедр».</p> <p>Рекомендації До початку 2023-2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для забезпечення зручності у користуванні стейкхолдерів, насамперед здобувачів освіти, рекомендуємо систематизувати всю інформацію щодо ОП та її методичного забезпечення на одній сторінці; - на сторінках кафедр у рамках опису «Склад кафедри» надати посилання на профілі викладачів у Google Scholar, Web of Science, Scopus. 	<p>вже викладаються за редакцією ОП 2022. Здобувачі освіти, які поступили на навчання на ОП 2022, не будуть заплутуватися у пошуку і порівнянні різних освітніх програм.</p> <p>Звертаємо увагу, що скарг на незручність використання інформації про ОП чи відсутність доступу для ознайомлення з РП з боку стейкхолдерів і зокрема здобувачів освіти не надходило.</p> <p>У найближчій перспективі передбачається створення окремої сторінки для ОП.</p> <p>Інформація про НПП оновлюється регулярно і посилання на профілі у всіх викладачів у Google Scholar, Web of Science, Scopus мають бути розміщені до початку 2023-2024 н.р.</p>